

GLINIANY.

WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE.

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. ŚW. WOJCIECHA /XVI w./.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Zabytki ruchome wymagające interwencji w roku 2023, z uwzględnieniem obecnego etapu prac trwającego od lat remontu kościoła.

1. Prospekt organowy, 1891 r.
2. Instrument organowy, pocz. XX w. *opr. Grzegorz Stawowy organmistrz*
3. Historyczne powierzchnie ścian (w wyznaczonych zakresach) z dekoracją snycerską i malarską pochodzące z okresu budowy kościoła oraz z jego przebudowy w XVIII wieku
4. Obraz sztalugowy na płótnie „Chrzest Chrystusa” w złożonej ramie 2 pól. XVIII w.

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Kielcach
Delegatura w Sandomierzu
Załącznik do decyzji / postanowienia

Kraków 2023. dnia 01.02.2023 nr 3/3/2023

Z up. Świętokrzyskiego Wojewódzkiego
Konservatora Zabytków w Kielcach

mgr Łukasz Polanowski
Kierownik Delegatury w Sandomierzu

mgr ELŻBIETA GRABOŚ
Artysta Plastyk
Konservator Dziel Sztuki
ZAKRZÓW 173, Podłęża 32-003

Opr. Elżbieta Graboś

DANE HISTORYCZNE.

”Kościół parafialny pod wezwaniem św. Wojciecha został wzniesiony zapewne w 1573 roku. Na przełomie XVI/XVII wieku zamieniony był na zbór; przebudowany na przełomie XVII/XVIII, konsekrowany 1738; odnawiany 1843. Orientowany. Drewniany, konstrukcji zrębowej, oszalowany. Prezbiterium zamknięte wielobocznie, przy nim od północy zakrystia; nawa nieco szersza od prezbiterium, z obszerną kruchtą od zachodu, dobudowaną po 1903. Wewnątrz pozorne sklepienie kolebkowe, w nawie z uskokami. W prezbiterium za ołtarzem głównym, na belce zrębu wycięta data 1573. Dach z w. XVII/XVIII, gontowy, dwuspadowy, od zachodu z półszczytem; boczne części nawy wyodrębnione daszkami pulpitowymi. Wieżyczka na sygnaturkę późnobarokowa w. XVIII- Ołtarz główny ok. 1730, z rzeźbami Wiary Nadziei, Miłości i Sprawiedliwości, oraz dekoracją w stylu regencji.” „Chór muzyczny na czterech drewnianych słupach z prostym parapetem.”)”- Katalog Zabytków Sztuki w Polsce. T.III. Powiat opatowski.

W póź XXI wieku przeprowadzono konserwację drewnianego wyposażenia kościoła: ołtarz główny, dwa boczne, ambona i chrzcielnicą.

Obecnie, od kilku lat, trwa nieprzerwanie kompleksowy remont całej struktury budynku kościoła. Prace ciesielskie mają charakter ratunkowy.

ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

W obrębie budynku kościoła trwają prace remontowo budowlane, głównie ciesielskie. Prace te należy nazwać ratunkowymi, gdyż doraźne naprawy stały się już niewystarczające. Kościół należący do jednych z najstarszych kościołów drewnianych w Polsce miał też burzliwą historię, przechodził przebudowy i remonty. W jego strukturze zachowały się materialne świadectwa dawnych czasów.

Oprócz, niewątpliwie koniecznych działań, wskazane są także prace, które zabezpieczą i ukażą współczesnemu człowiekowi, wartościowe elementy obiektu. Termin rozpoczęcia poszczególnych prac uwarunkowany jest postępowaniem prac ciesielskich.

W drugiej połowie roku możliwym będzie wykonanie wybranych prac przy obiektach, które najbardziej tego wymagają. Wybrano cztery w.w. zadania.

**GLINIANY. WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE.
KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. ŚW. WOJCIECHA /XVI w./.**

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. Prospekt organowy, 1891 r.

Kraków 2023.

mgr ELŻBIETA GRABOŚ
Artysta Plastyk
Konservator Dziel Sztuki
ZAKRZÓW 173, Podgórze 32-003

Opr. Elżbieta Graboś

DANE HISTORYCZNE.

Instrument organowy powstał w latach 1891-92. Daty występują wraz z inskrypcjami wewnątrz konstrukcji. (w roku 1891 Piotr Klamczyński - pp. autor prospektu, szafy; w roku 1892 Tomasz Grudziński - autor instrumentu).

Z danych historycznych wynika, że od osiemnastego wieku istniał tutaj instrument organowy. Opisy zachowane w ciągu dziewiętnastego wieku mówią o różnej jego kondycji.

Wraz z powstaniem obecnego instrumentu pojawiają się przypuszczenia - „wybudował nowy instrument zachowując dawny, barokowy prospekt” co wydaje się mało prawdopodobne analizując stan drewna oraz sposób jego obróbki. Możemy przypuszczać, iż wykonując obecny mebel wzorowano się na wcześniejszym.

Źródła:

Organy w kościołach dekanatu ożarowskiego diecezji sandomierskiej (cz. I). Instrumenty niezachowane w świetle źródeł archiwalnych” Roczniki Teologiczne” KUL, 2017, T. LXIV, z. 13 Muzykologia, s. 117-135.

dr hab. Maria Szymanowicz Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

STAN ZACHOWANIA

Obiekt został zdemontowany na czas prac przy chórze muzycznym. Przewieziony do pracowni (Zakrzów 173).

Struktura drewna.

Konstrukcja wykonana jest z drewna sosnowego, elementy rzeźbiarskie z drewna lipowego.

Wszystkie elementy drewniane prospektu, szafy instrumentu są osłabione poprzez działalność owadów szkodników drewna oraz bakterii. Zabrudzone, niekiedy zachłapane farbą. W kilku miejscach widoczne są nadpalenia, przegrzanie struktury i pęknięcia. Występują drobne ubytki mechaniczne oraz ubytki detali rzeźbiarskich.

Nawarstwienia dekoracji malarskich.

Zauważalne są dwie warstwy malarskie, olejne, monochromatyczne: delikatna zieleń jako warstwa pierwotna oraz ciemnobrązową warstwą wierzchnią, przy elementach rzeźbionych podmalowane chłodną czerwienią.

Złocenia oryginalne wykonane są na bolus złotem karatowym, na cienkiej zaprawie kredowo-klejowej. Wtórnie pokryte farbą miedziankową. Oryginalne warstwy są mocno uszkodzone mechanicznie, przetarte.

ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE.

Pracom konserwatorskim towarzyszyć będą badania mające na celu odtworzenie pierwotnej estetyki obiektu. Prace techniczne wyeliminują zagrożenia i poprawią wytrzymałość techniczną obiektu.

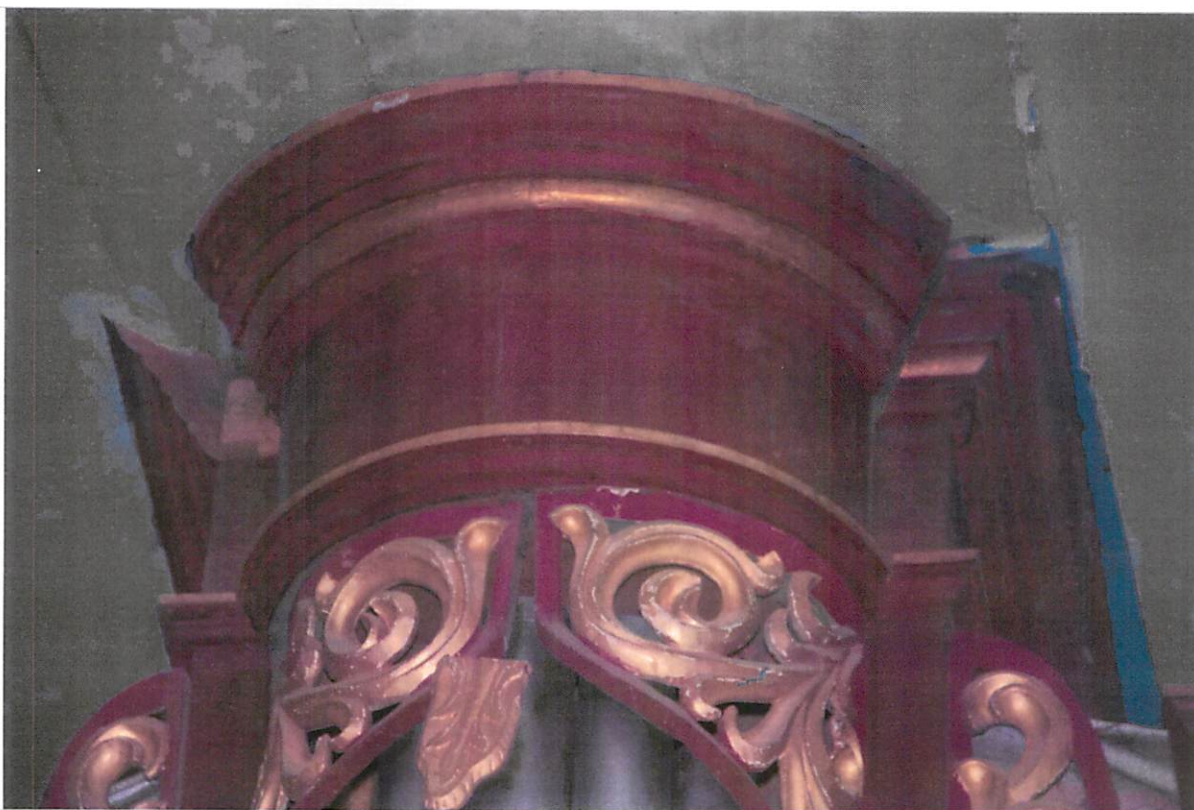
PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE.

- oczyszczenie mechaniczne, oraz chemiczne wszystkich powierzchni
- dezynfekcja i dezynsekcja drewna (Hylotoks, woda amoniakalna)
- wielostopniowa, o różnej procentowości, impregnacja wszystkich elementów drewnianych Hekolem KL w Ksylenie
- sklejenie pęknięć, uzupełnienie ubytków drewna i wykonanie rekonstrukcji (prace stolarskie i rzeźbiarskie); przy użyciu kleju stolarskiego i tych samych, co oryginalne, gatunków drewna
- mechaniczne usunięcie wtórnych przemalowań i doczyszczanie powierzchni
- doczyszczanie powierzchni polichromii i złocen, chemiczne przy użyciu dwumetylo-formamidu
- uzupełnienie i rekonstrukcja zapraw zgodnie z oryginalną technologią
- uzupełnienie i rekonstrukcja złocen (metodą tradycyjną z użyciem złota karatowego na poler i mat
- uzupełnienie i rekonstrukcja polichromii
- montaż poszczególnych elementów z wykorzystaniem oryginalnych łączy kwerenda archiwaliów, prace badawcze, projektowe i dokumentacyjne

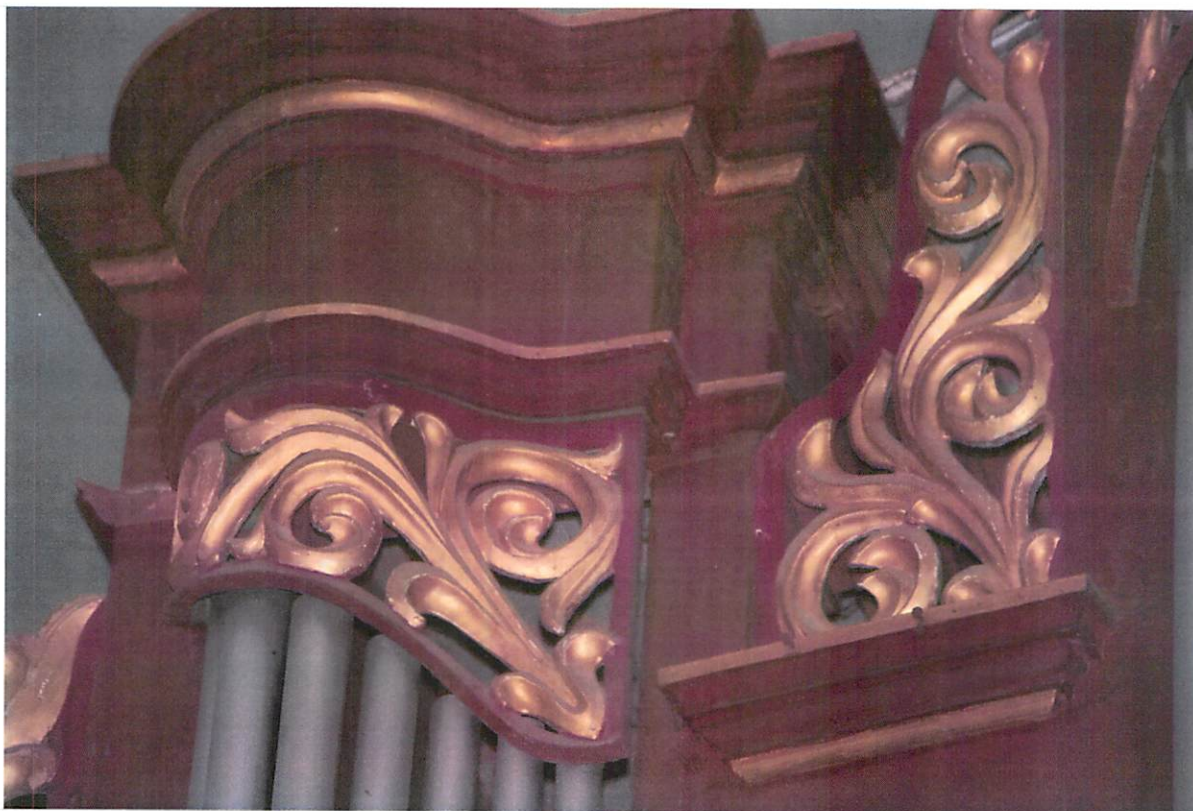

Fot nr 1 Widok ogólny w oryginalnym miejscu ekspozycji.

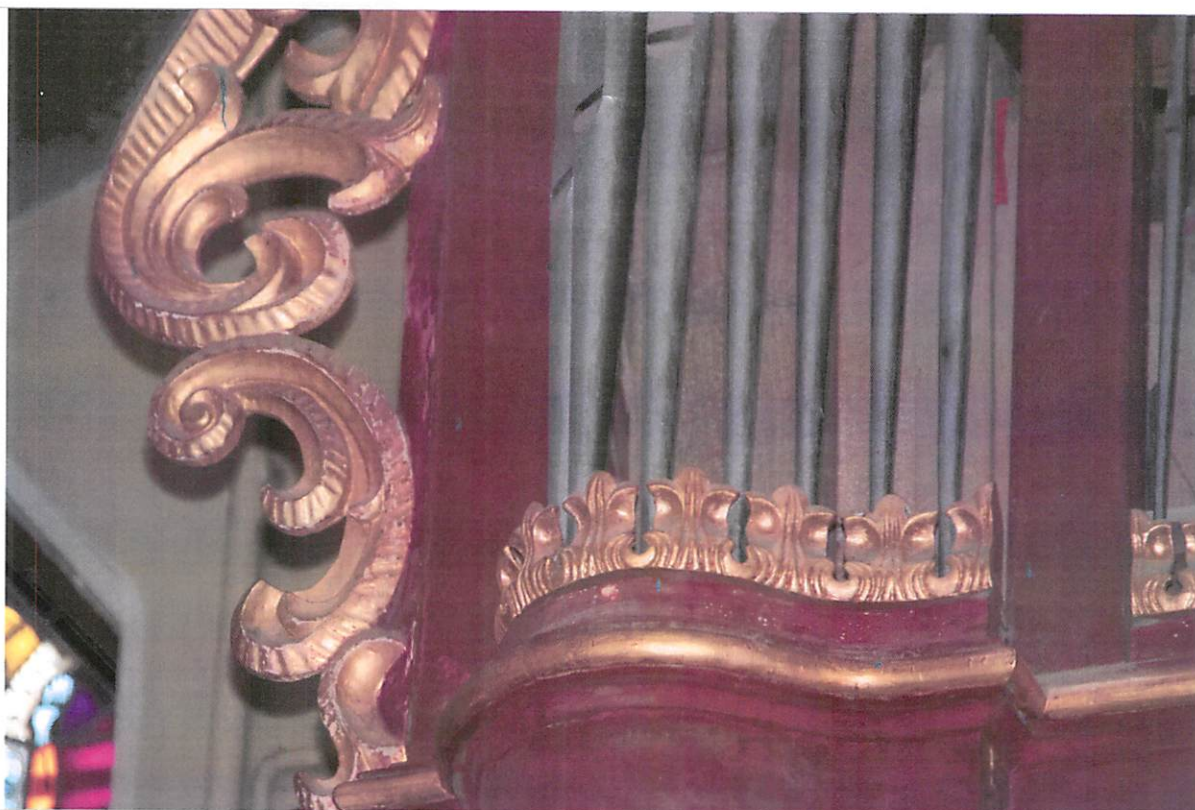

Fot nr 2. Fragmenty dekoracji zwieńczenia. Centralna część.

Fot nr 3. Fragmenty dekoracji zwieńczenia. Lewa część.

Fot nr 4. Fragmenty dekoracji. Uszak i dekoracje lewej części prospektu.

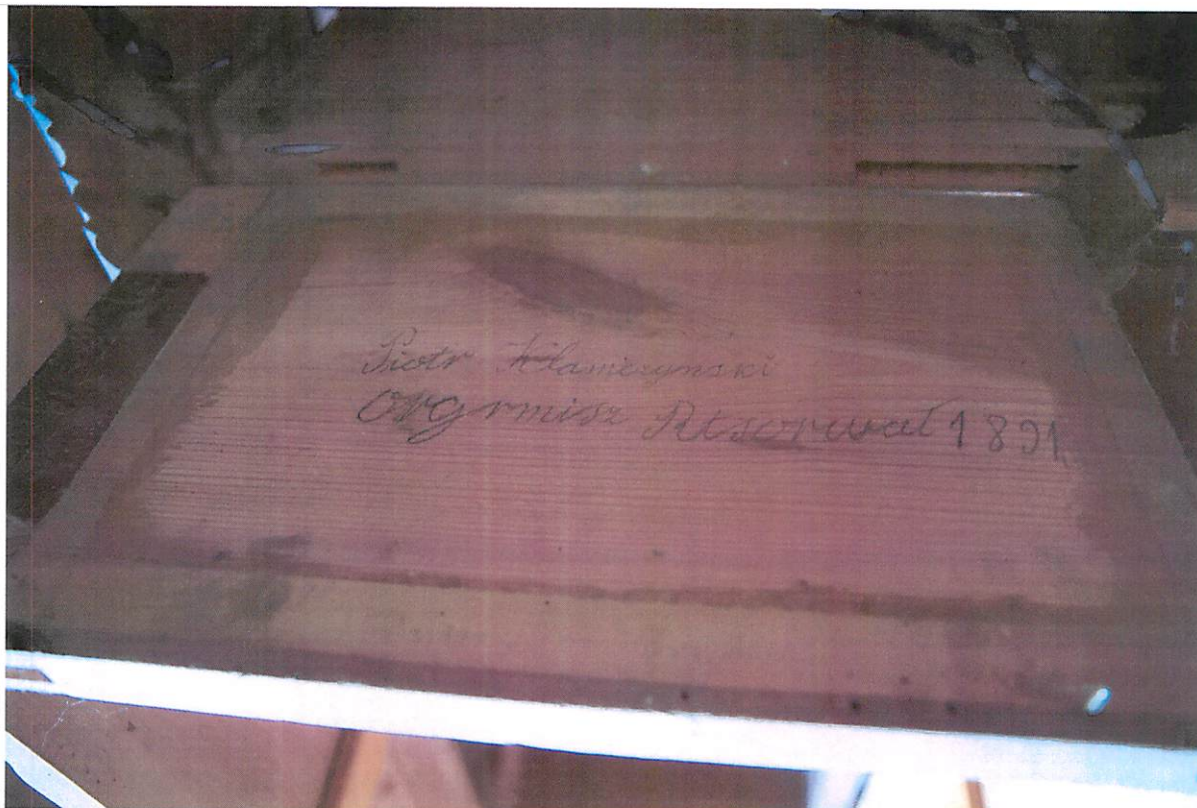

Fot nr 5. Ujęcie z boku.

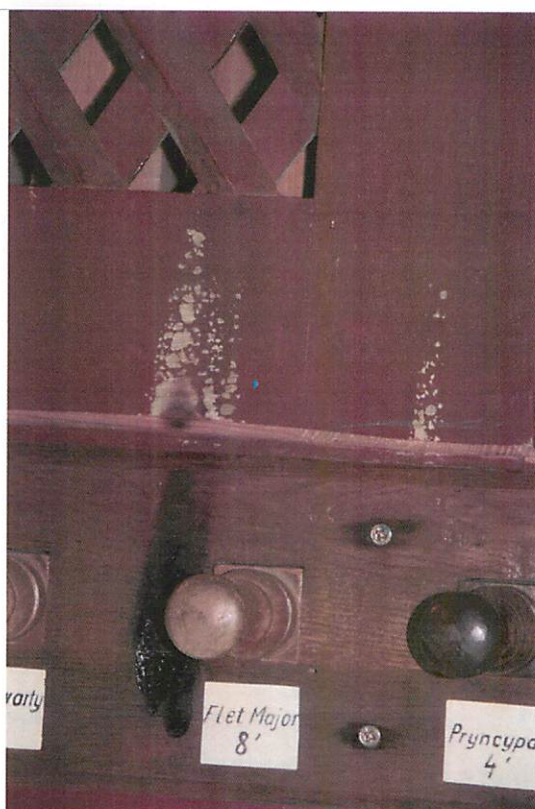

Fot nr 6. Widok wnętrza instrumentu.

Fot nr 7. Napis wykonany ołówkiem, ukryty w konstrukcji prospektu. Zwieńczenie, tuż za owalnym fragmentem dekoracji.

Fot nr 8. Zniszczenia występujące tuż przy pulpicy organisty.

**Program prac organmistrzowsko - konserwatorskich
przy organach piszczalkowych
w kościele p.w. św. Wojciecha w Glinianach**

Dane dotyczące obiektu

Miejsce: chór muzyczny kościoła p.w. św. Wojciecha w Glinianach

Budowniczy i czas powstania: najprawdopodobniej - Tomasz Grudziński, 1892 r.

(Świadczy o tym napis na papierowej wklejce w komorze powietrznej wiatrownicy)

Krótki opis - organy jednomanualowe, 7-głosowe, mechaniczna traktura gry i rejestrów, wiatrownica klapowo-zasuwową. Miech magazynowy z dwoma podawaczami na zewnątrz szafy organowej. Dmuchawa organowa na strychu, w tylnej kościoła. Stół gry wbudowany w lewą ścianę szafy organowej, bokiem do ołtarza.

Zakres klawiatury: C do c³ (49 klawiszy).

Aktualnie zestaw głosów jest następujący:

1. Pryncypał 4'
2. Flet Major 8'
3. Flet otwarty 4'
4. Flet Minor 4'
5. Oktawa 2'
6. Kwinta 1¹/₃'
7. Mixtura 2 x

Szafa organowa: o wymiarach (wysokość x szerokość x głębokość) – (300 x 160 x 140) cm, wolnostojąca, jednoczęściowa, umieszczona centralnie na chórze muzycznym, przodem przyległa do balustrady chóru. Przednia część - prospekt organowy, architektoniczny, trójwieżowy. Wieże, z których centralna wyższa i szersza od skrajnych, półkoliście wysunięte, spięte parą płaskich segmentów, ujęte w obramienia pilastrowe, zwieńczona belkowaniem z uskokowym gzymsowaniem. Dekoracja snycerska złocona, w formie kotar i uszu, u podstawy piszczalek prospektowych na całej szerokości drobny fryz z motywem lilii, złocone również fragmenty gzymsowania dolnego i górnego.

Stan zachowania instrumentu

Instrument z powodu konieczności przeprowadzenia prac budowlano – ciesielskich, w lipcu 2021 r. został zdemontowany i złożony w gospodarczych pomieszczeniach parafialnych. Do demontażu organy były użytkowane mimo wielu mankamentów. Ogólny stan zachowania można określić jako niezadowalający – spowodowane jest to złym stanem technicznym, dużymi zanieczyszczeniami, osłabieniem drewna przez owady - szkodniki drewna i ogólnym zużyciem ponad 130-letniego instrumentu. Organy mają tzw. mechaniczną trakturę gry i rejestrów, wiele jej elementów jest zużytych, obłuzowanych, niektóre są polamane. W złym stanie jest stół gry, klawisze manualowe mają znaczne luzy i przetarcia, włączniki głosów nie działają prawidłowo. Także wiatrownica – poza normalnym eksploatacyjnym zużyciem – ma pęknięcia, nieszczelności, uszkodzenia drewna. Niektóre kłocze i ławeczki piszczałkowe nie są w stanie dobrze spełniać swoich ról z powodu nieszczelności i osłabienia struktury drewna.

Stan piszczałek z racji swojego wieku, wielokrotnego korygowania stroju jest niezadowalający – choć w przyzwoitym stanie (jak na swój wiek). Na piszczałkach głosów fletowych widać ślady żerowania owadów – szkodników drewna, piszczałki metalowe, mimo wad typu wgniecenia, pęknięcia lub oberwane stroiki, w większości, zasadniczo nadają się do użytku. Piszczałki prospektowe z powodu zabrudzenia, zaczernienia spowodowanego utlenieniem, źle prezentują się w frontowej ścianie szafy organowej – ponadto niektóre są zdeformowane, pozagniatane. Miech ma popękaną skórę, wielokrotnie zaklejaną latami na zgięciach fałd, drewno skrzyni miecha zaatakowane przez drewnojady, widoczne pęknięcia. Nie działa aparat Tremollo.

Dmuchała organowa „rzemieślniczej roboty”, hałaśliwa, umieszczona za organami, na strychu w tylnej części kościoła, dodana później – zapewne po wprowadzeniu elektryfikacji w Glinianach.

Proponowane postępowanie przy organach

Po dokonanych demontażach instrumentu, konieczne wydaje się oczyszczenie, sprawdzenie i ocena stanu zachowania drewnianej konstrukcji nośnej, wiatrownicy, piszczałek i innych podzespołów organowych. Wykonanie koniecznej dezynsekcji i impregnacji, wymiana osłabionych elementów, wykonanie niezbędnych wzmocnień.

1. Prace przy piszczałkach obejmować powinny:

a) piszczałki drewniane: wystawienie, czyszczenie, ocenę stanu zachowania, w razie uszkodzeń i pęknięć naprawę (flekowanie, sklejanie, uszczelnienie), impregnację środkami owadobójczymi i uszczelniającymi, sprawdzenie uszczelnień korków (szpuntów), sprawdzenie metalowych stroików przy piszczałkach otwartych, wymianę uszkodzonych elementów lub w wypadku złego stanu piszczałki - rekonstrukcję

b) piszczałki metalowe: wystawienie, czyszczenie, weryfikację, naprawę uszkodzeń, prostowanie, rekonstrukcję piszczałek zniszczonych.

c) piszczałki prospektowe: wystawienie, weryfikacja, oczyszczenie, naprawę uszkodzeń, prostowanie i renowacja piszczałek dla uzyskania odpowiedniego wyglądu.

Ponieważ piszczałki prospektowe stanowią znaczną część głosu Pryncypała 4' - a więc głosu bazowego w organach kościoła p.w. św. Wojciecha w Glinianach - po przeprowadzeniu weryfikacji stanu zachowania, do rozważenia wydaje się rekonstrukcja części lub całości piszczałek głosu Pryncypała 4'.

2. Prace przy wiatrownicy:

Częściowy demontaż, sprawdzenie zachowania drewna, dezynsekcja i impregnacja. Demontaż, czyszczenie, weryfikacja i naprawa klap tonowych, weryfikacja stanu sprężyn kłapek tonowych i ewentualna ich wymiana na nowe, wykonanie koniecznych uszczelnień i napraw. Weryfikacja stanu zachowania i wykonanie napraw i uszczelnień przy zasuwach głosowych. Przegląd kłoców głosowych, ławeczek i stojaków podtrzymujących piszczałki, wykonanie niezbędnej dezynsekcji i impregnacji, napraw, ewentualnie rekonstrukcja zniszczonych elementów. Montaż elementów wiatrownicy, regulacja sprężyn przy klapach tonowych, montaż włączników głosowych.

3. Traktura – prace obejmują stół gry i elementy sterujące od stołu gry do klap tonowych i zasuw przy wiatrownicach.

Konieczny jest remont, renowacja stołu gry (w tym naprawa i renowacja klawiatury oraz włączników głosów). Przewiduje się sprawdzenie stanu i ewentualną wymianę końcówek abstraktów, nakrętek regulacyjnych, łączników pomiędzy kłapami tonowymi a wałkami skrętnymi, kasowanie luzów osi wałków skrętnych i dźwigni kątowych. Konieczna jest konserwacja i naprawa wałków skrętnych, ramy i elementów podtrzymujących.

4. Miech i kanały rozprowadzające powietrze, dmuchawa.

Zakup i montaż w obrębie chóru muzycznego, nowej cichobieżnej dmuchawy. Z racji złego stanu drewna skrzyni i innych elementów miecha, oraz zużytej, popękanej skóry łączącej ruchome części miecha proponuje się rekonstrukcję, wykonanie nowego, nieco mniejszego miecha tak by dało pomieścić się miech i dmuchawę na chórze muzycznym. Konieczne jest wykonanie brakujących lub zniszczonych i uszczelnienie zachowanych kanałów rozprowadzających sprężone powietrze. Naprawa, uruchomienie i regulacja aparatu Tremolla.

Umieszczenie dmuchawy w o obrębie chóru muzycznego w pobliżu miecha poza uproszczeniem systemu kanałów powietrznych, ma też zasadnicze znaczenie w codziennym użytkowaniu instrumentu – zasysane jest powietrze z wnętrza kościoła – ta sama wilgotność i temperatura. Ma to podstawowe znaczenie w technicznej sprawności i utrzymaniu stroju instrumentu

5. Końcowy montaż wszystkich elementów, intonacja i strojenie głosów.

Montaż wszystkich zakonserwowanych, zrekonstruowanych i nowych elementów, regulacja, intonacja i strojenie całego instrumentu (w systemie równomiernie temperowanym), z zachowaniem przybliżonej do obecnej wysokości stroju.

Uwagi !

Niniejszy program nie obejmuje prac związanych z konserwacją zabytkowej szafy organowej.

2008 ORGANISTOWIE
mgr inż. Grzegorz Stawon
01-451 Wola Baranowska
ul. Wschodnia 5
wpj. podkarpackie
01-451 811 07 00

**GLINIANY. WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE.
KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. ŚW. WOJCIECHA /XVI w./.**

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

- 3. Historyczne powierzchnie ścian (w wyznaczonych zakresach) z dekoracją snycerską i malarską pochodzące z okresu budowy kościoła oraz z jego przebudowy w XVIII wieku**

Kraków 2023.

mgr ELŻBIETA GRABOŚ
Artysta Plastyk
Konservator Dziej Sztuki
ZAKRZÓW 173, Podłęża 32-003

Opr. Elżbieta Graboś

DANE HISTORYCZNE.

”Kościół parafialny pod wezwaniem św. Wojciecha został wzniesiony zapewne w 1573 roku. Na przełomie XVI/XVII wieku zamieniony był na zbór; przebudowany na przełomie XVII/XVIII, konsekrowany 1738; odnawiany 1843.- Katalog Zabytków Sztuki w Polsce. T.III. Powiat opatowski.

STAN ZACHOWANIA

Wybrano reprezentacyjne fragmenty ścian z ciekawą dekoracją, świadczącą o historii obiektu. Owe fragmenty nie będą, jak pozostałe ściany, pokryte drewnianym szalowaniem.

Stan powierzchni drewna i polichromii jest różnorodny. Występują warstwy malarskie z różnych okresów historycznych, uszczelnienia belek, wyrównania powierzchni oraz przypadkowe „bielenia” oraz zachłapania.

Stan zachowania drewna. Belki lokalnie wskazują działalność owadzych szkodników drewna oraz bakterii, są mocno zabrudzone.

Uszczelnienia na łączeniu belek wykonano pp. w XVIII wieku przy użyciu pasów płótna i kleju kostnego, następnie wyrównano powierzchnię zaprawą kredowo-klejową. Obecnie uszczelnienia te są mocno uszkodzone, odklejone, z licznymi ubytkami.

Warstwa malarska pochodzi z dwóch okresów historycznych: z czasu budowy kościoła oraz z remontu po odzyskaniu kościoła przez katolików. W obu przypadkach, możemy przypuszczać, nastąpiła konsekracja kościoła. Udokumentowana jest ta druga, rok 1738. Zacheuski bardzo precyzyjnie powtórzono. Z drugą warstwą historyczną związane są też inne fragmenty malowideł zdobiących na wzór barokowy wnętrze: min. ozdobny portal drzwi prowadzących do zakrystii. Polichromię wykonano rodzajem tempery na bazie kleju kostnego.

Remont z roku 1843 przyniósł pobielenie ścian białym wapnem i zastąpienie wszystkich dekoracji. Remont na przełomie XIX wieku wprowadził szalowanie ścian.

ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE.

Głównym założeniem planowanych prac jest ukazanie najcenniejszych świadków historii kościoła.

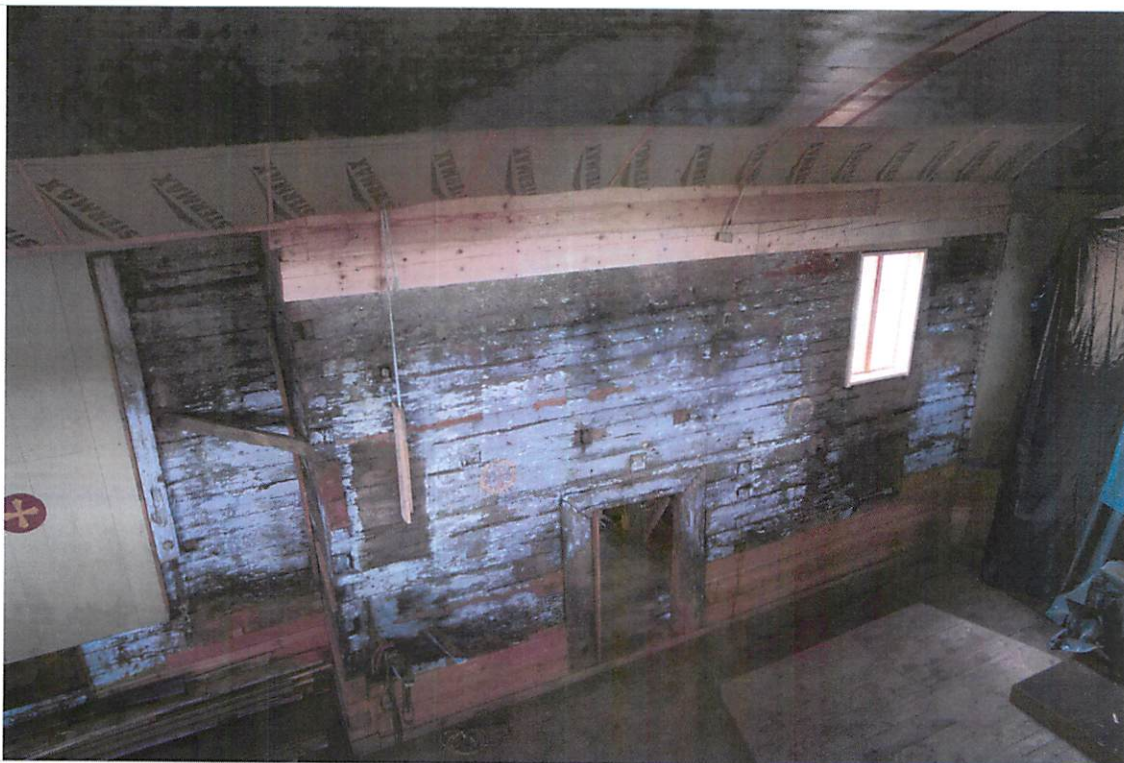
Wybrane fragmenty zostaną poddane pełnym zabiegom konserwatorskimi i opracowane w sposób estetyczny.

PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE.

- oczyszczenie mechaniczne oraz chemiczne powierzchni drewna
- mechaniczne usunięcie wtórnych przemalowań i doczyszczenie chemiczne (para wodna, rozpuszczalniki aromatyczne) powierzchni malowideł oraz drewna
- dezynfekcja i dezynsekcja osłabionych miejsc (Hylotoks oraz Algizyd f. Kabe)

- utrwalenie powierzchni malarskiej, klej rybi z dodatkami antybakteryjnymi (np. Preventol)
- wielostopniowa impregnacja osłabionych elementów drewnianych Hekolem KL w Ksylenie
- sklejenie pęknięć, uzupełnienie ubytków drewna i wykonanie rekonstrukcji; przy użyciu kleju stolarskiego i tych samych, co oryginalne, gatunków drewna
- miejscowe uzupełnienie pasów płótna, z użyciem materiałów i technologii zbliżonej do oryginalnej
- uzupełnienie i rekonstrukcja zapraw zgodnie z oryginalną technologią
- uzupełnienie i rekonstrukcja polichromii , metoda naśladowcza, tempera naturalna
- scalenie kolorystyczne powierzchni drewna, materiały j.w.
- montaż elementów drewnianych (lisic)
- kwerenda archiwaliów, prace badawcze, projektowe i dokumentacyjne

Fot nr 1 Kościół. Prezbiterium. Widoczne oryginalne fragmenty ścian z nawarstwieniami historycznymi.

Fot nr 2. Kościół. Prezbiterium. Fragment ściany północnej prezbiterium, który nie zostanie zasłonięty szalowaniem. Na powierzchni bele zachowały się polichromie: z końca XVI w i pocz. XVIII w.

Fot nr 3. Kościół. Prezbiterium. Fragment ściany północnej prezbiterium z osiemnastowieczną dekoracją drzwi.

Fot nr 4. Kościół. Prezbiterium. Fragment ściany północnej prezbiterium. Zacheuszek. Dwie warstwy malarskie z końca XVI w i pocz. XVIII w.

Fot nr 5. Kościół. Lisice z dekoracyjnymi żłobieniami.

Fot nr 6. Kruchta. Ściana zachodnia (kiedyś zachodnia kościoła). Nawarstwienia malarskie w obrębie Zacheuszy.

Fot nr 7. Kruchocka. Ściana zachodnia (kiedyś zachodnia kościoła). Nawarstwienia malarskie w obrębie Zacheuszy.

Fot nr 8. Kruchocka. Ściana zachodnia (kiedyś zachodnia kościoła).

Fot nr 9 Kościół. Fragmenty oryginalnych zdobień pod sklepieniem.

Fot nr 10. Kruchta. Ściana szczytowa kościoła. Oryginalna powierzchnia belek oraz rozeta.

**GLINIANY. WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE.
KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. ŚW. WOJCIECHA /XVI w./.**

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

4. Obraz sztalugowy na płótnie „Chrzest Chrystusa” w złożonej ramie
2 pół. XVIII w.

Kraków 2023.

mgr ELŻBIETA GRABOŚ
Artysta Plastyk
Konservator Dziej. Sztuki
ZAKRZÓW 173, Pódkępa 32-003

Opr. Elżbieta Graboś

DANE HISTORYCZNE.

Obraz stanowi wyposażenie kościoła.

Obraz olejny na płótnie 100x75 cm. W drewnianej profilowanej ramie, z barokowymi ornamentami w narożnikach.

Kompozycja harmonijna, statyczna; kolorystyka delikatna.

Pochylony Chrystus stoi w Jordanie, na skale przyklęknął Jan Chrzciciel. Powyżej w chmurach Bóg Ojciec unoszony przez anioły oraz biała Gołębica.

STAN ZACHOWANIA

Obiekt przechowywany jest w budynkach parafii.

Obraz:

Krosno sosnowe, z klinami, bez fazowania bez łączeń stolarskich w narożnikach. Jest mocno zabrudzone, z niewielkim śladem degradacji biologicznej.

Płótno zabrudzone, pofałdowane, z dużym uszkodzeniem mechanicznym, o poszczepionych krawędziach. Zaprawy wyjałowione, popękane z tendencją do osypywania się.

Warstwa malarska zmatowiona, przetarta, z drobnymi ubytkami na skutek oczyszczania wodą. Werniksy zachowane śladowo.

Rama:

Konstrukcja wykonana jest z drewna sosnowego, elementy rzeźbiarskie z drewna lipowego. Drewno jest nieco osłabione poprzez działalność owadów szkodników drewna oraz bakterii. Zabrudzone. Występują drobne ubytki mechaniczne detali rzeźbiarskich (jednego narożnika brakuje całkowicie i fragmentów w pozostałych. Złączenia oryginalne wykonane są na bolus złotem karatowym, na cienkiej zaprawie kredowo-klejowej. Lokalnie, wtórnie pokryte farbą miedziankową. Oryginalne warstwy są uszkodzone mechanicznie, przetarte.

ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE.

Pracom konserwatorskim towarzyszyć będą badania mające na celu odtworzenie pierwotnej estetyki obiektu. Prace techniczne wyeliminują zagrożenia i poprawią wytrzymałość techniczną obiektu.

PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE.

Obraz

- zdjęcie z krosien
- dezynfekcja (Preventol)
- oczyszczenie mechaniczne odwrocą obrazu
- wzmocnienie, konsolidacja zapraw (coletta + sprasowanie)

- oczyszczenie powierzchni z usunięciem pociemniałych werniksów i lokalnych retuszy; usunięcie wtórnych nawarstwień i przemalowań /mechaniczne, chemiczne – zmywacz do powłok DC, 2-metylo formamid, mieszanki rozpuszczalników/,
- sklejenie i uzupełnienie ubytków płótna, pęknięć i rozdarć płótna, żywice syntetyczne
- wykonanie miejscowych łat na odwrociu, metodą stykową przy użyciu preparatu Pelexstol B500. firmy Maimerii
- uzupełnienie ubytków zapraw
- napięcie płótna na podobrazie przy użyciu zszywek tapicerskich
- położenie werniksu pośredniego
- uzupełnienie ubytków warstwy malarskiej
- położenie werniksu końcowego

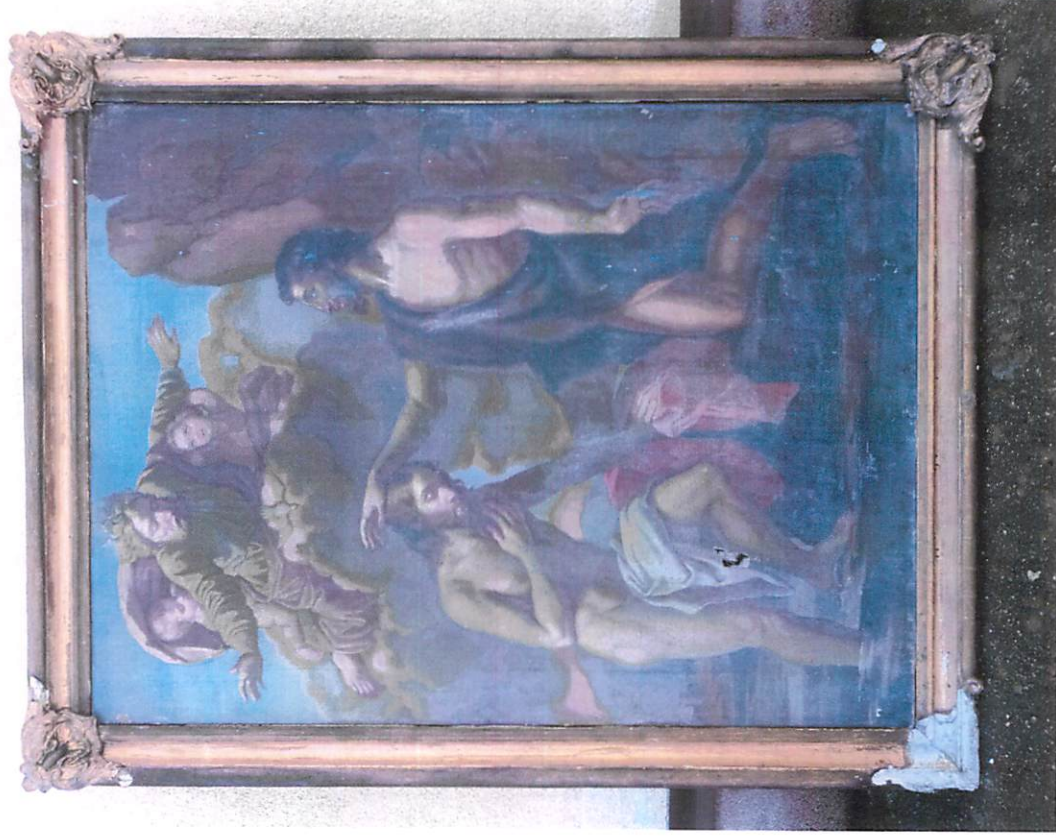
Krosno i ramą

- oczyszczenie mechaniczne, oraz chemiczne wszystkich powierzchni
- dezynfekcja i dezynsekcja drewna (Hylotoks, woda amoniakalna)
- lokalna, o różnej procentowości, impregnacja elementów drewnianych Hekolem KL w Ksylenie
- sklejenie pęknięć, uzupełnienie ubytków drewna i wykonanie rekonstrukcji (prace stolarskie i rzeźbiarskie); przy użyciu kleju stolarskiego i tych samych, co oryginalne, gatunków drewna
- mechaniczne usunięcie wtórnych przemalowań i doczyszczenie powierzchni
- doczyszczenie powierzchni złoczeń, chemiczne przy użyciu dwu-metylo-formamidu
- uzupełnienie i rekonstrukcja zapraw zgodnie z oryginalną technologią
- uzupełnienie i rekonstrukcja złoczeń (metodą tradycyjną z użyciem złota karatowego na poler i mat
- montaż poszczególnych elementów z wykorzystaniem oryginalnych łączów
- kwerenda archiwaliów, prace badawcze, projektowe i dokumentacyjne

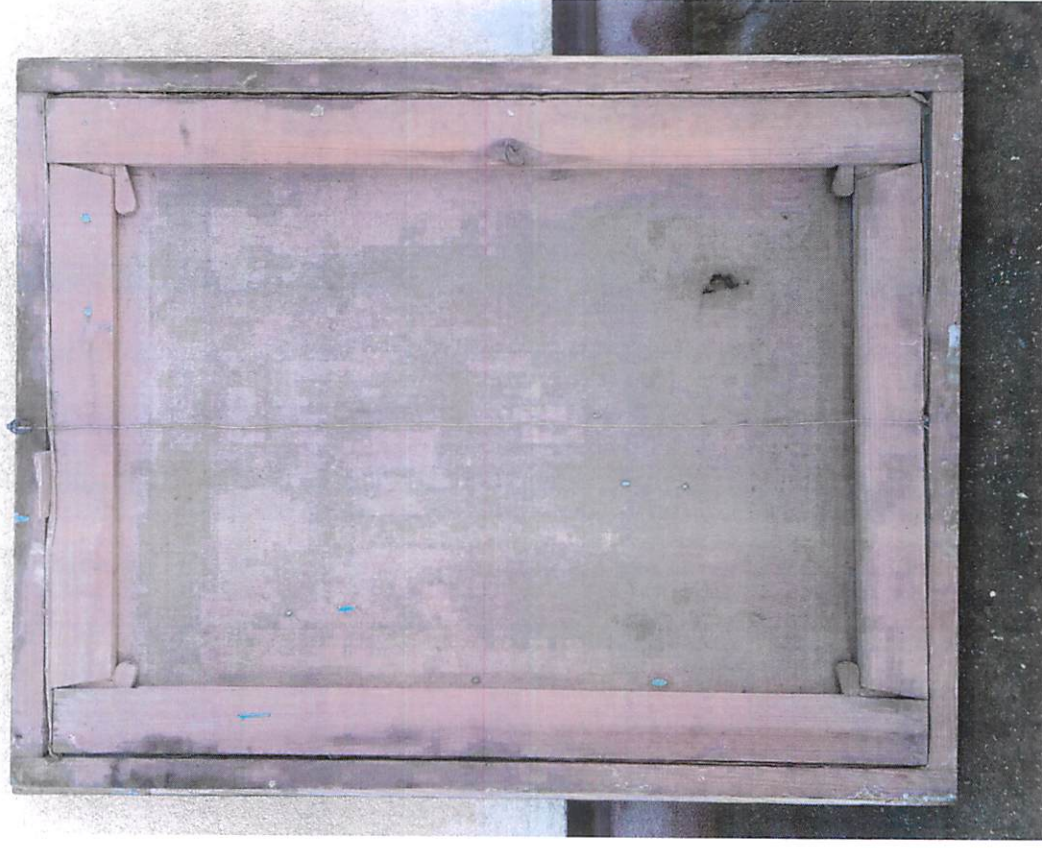
woj.świętokrzyskie GLINIANY

obraz „Chrzest Chrystusa”

stan zachowania przed konserwacją

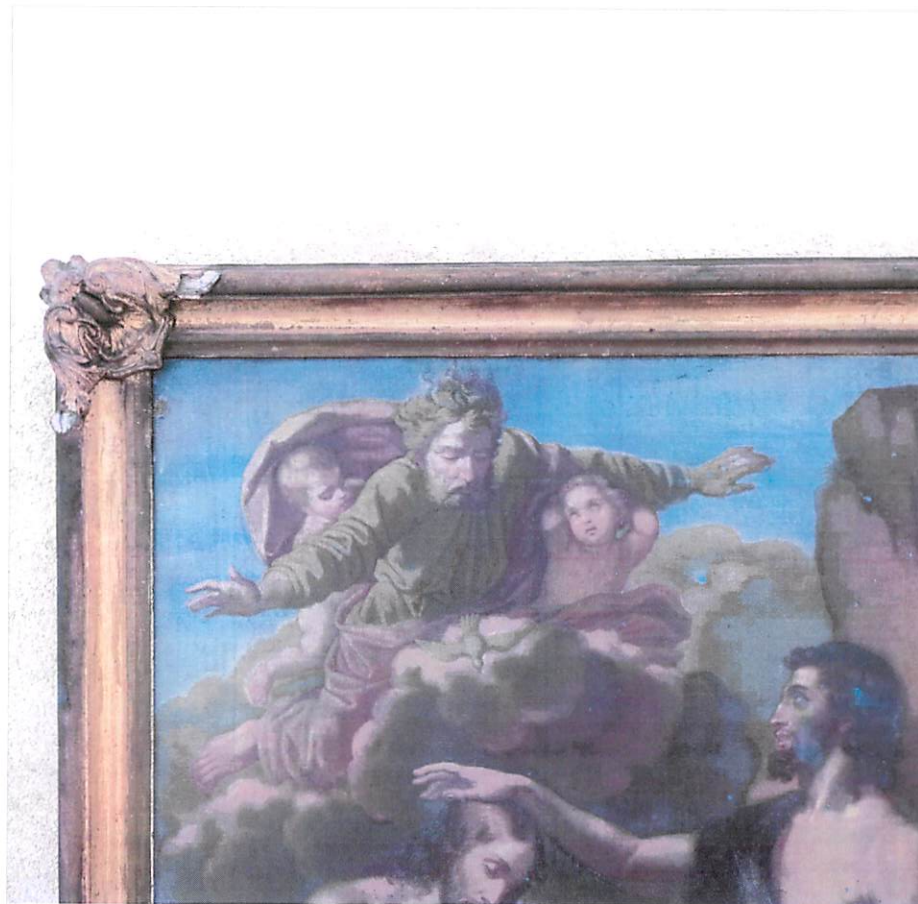

Fot. nr 1. Lico obrazu wraz z ramą.

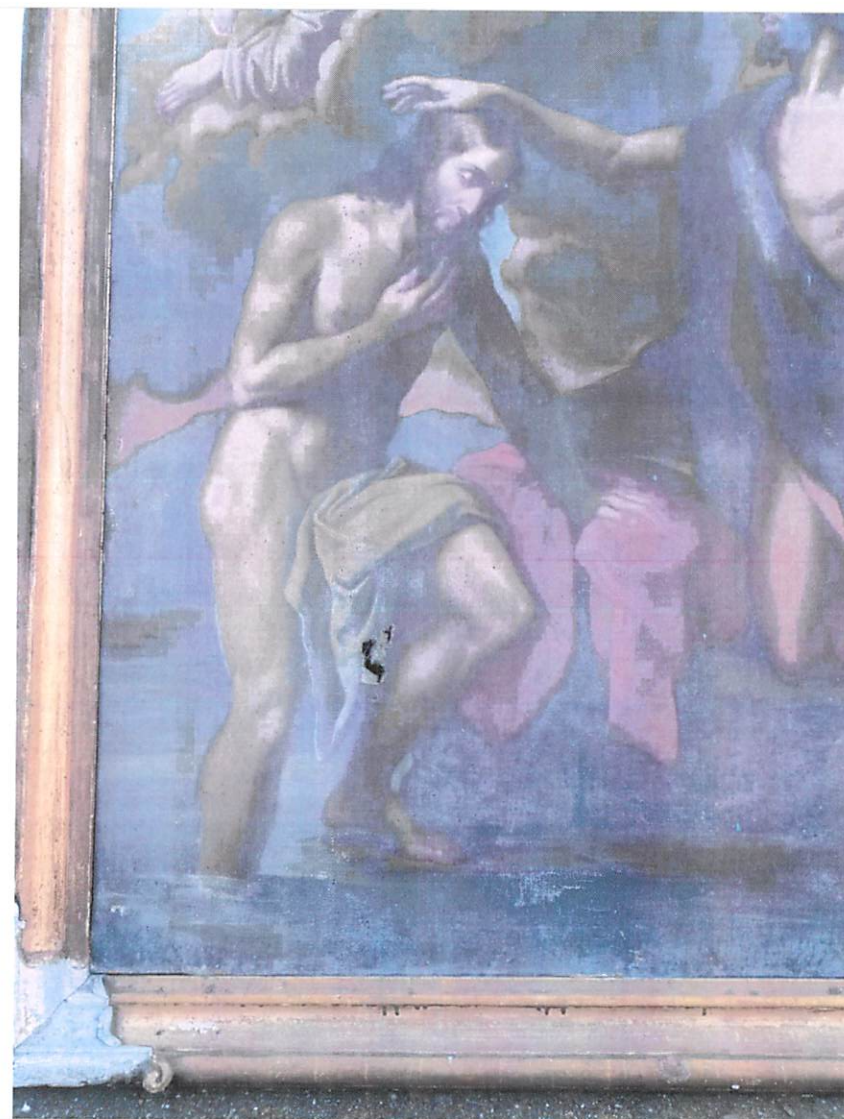

Fot. nr 2. Odwrocie obrazu wraz z ramą.

Fot. nr 3. Obraz i rama. Fragment z lewym górnym narożnikiem. Widoczne uszkodzenia mechaniczne, zabrudzenia, pociemnienia.

Fot. nr 4. Obraz i rama. Fragment z lewym dolnym narożnikiem. Widoczne uszkodzenia mechaniczne, zabrudzenia, pociemnienia.